

מחקר חדש במעבדה לביו אמפתיה, בראשותה של ד"ר פלורנה יוזפובסקי, ובשיתוף המחלקה לפסיכאטריה בגיל הרך.

השפעת גורמי סיכון סביבתיים על ביטויי אמפתיה בגיל הרך

ידוע כי חווית התעללות והזנחה בילדות טומנת בחובה השלכות ארוכות טווח ומשמעותיות על התפתחותו הנפשית והפיזית של האדם. מחקרנו בודק כיצד חשיפה של התעללות משפיעה על ביטויי אמפתיה בגיל הרך, תוך כדי התייחסות לגורמים משפיעים/ממתנים נוספים כגון: פרקטיקות הוריות והורמונים הקשורים להתפתחות החברתית ומצבי לחץ (אוקסיטוצין, זוזפרסין וקורטיזול).

למחקרנו דרושים משפחות שלהם ילדים בני 2-5 שנחשפו לאחד או יותר מהקריטריונים הבאים:

התעללות פיזית- גרימת נזק, בצורה שאינה מקרית, לילד. קריטריון זה כולל- הכאה, בעיטה, גרימת כוויות, נשיכות או כל דרך אחרת הגורמת לפגיעה בילד.

הזנחה- כישלון ההורה (או משמורן אחר) לספק את צרכי הילד ובכלל זה- אוכל, בגדים, מחסה וטיפול רפואי נאות, במידה שבריאיותו של הילד, בטיחותו ורווחתו עומדים בסכנה.

התעללות מינית/ניצול מיני- התעללות מינית כוללת: שכנוע, תמריץ, פיתוי או כפייה של ילד לעסוק בהתנהגות מינית או לגרום לילד לסייע לאדם אחר העוסק בהתנהגות מינית מפורשת, כל סימולציה של ההתנהגות לצורך הפקת תיאור חזותי של ההתנהגות. אונס, הטרדה, זנות או צורה אחרת של ניצול מיני של ילדים, גילוי עריות עם ילדים. "ניצול מיני" כולל- מתן אפשרות לילד לעסוק בזנות, להתיר או לעודד אותו.

התעללות רגשית- התעללות רגשית היא התנהגות הרסנית שיטתית וחוזרת של ההורה אשר מעוותת, חוסמת או הורסת התפתחות חיובית של תחושת זהות והערכה עצמית, ומחבלת בתפקוד הרגשי ו/או אינטלקטואלי של הילד ובסיכוייו ליצור קשרים בין אישיים בהווה ובעתיד. התעללות רגשית עשויה להתבטא במספר אופנים שונים: **דחייה ו/או התעלמות**: התנהגות הורית הגורמת לילד לחוש שאינו חלק מהמשפחה ואינו אהוב, והבעת הסתייגות מתמדת מהתנהגותו ומעשיו. **הפחתת ערך**: הבעת ביקורת נוקבת והרסנית, לעג, הבעת אי שביעות רצון מהילד (מראהו, יכולותיו, דבריו וכד'), הבכתו או השפלתו. **הפחדה**: שימוש באלימות מילולית ואיום לפגיעה פיזית או נפשית. **בידוד**: ניתוק הילד ומניעת יצירת קשרים עם בני משפחה אחרים, בני גילו וכן הלאה. **השחתה/הדחה**: חינוך הילד להתנהגות שאינה מקובלת חברתית או התעלמות מכך שהוא עוסק בהתנהגות זו (למשל, שידול לשימוש בסמים, התעלמות מגניבות). **ניצול רגשי**: הכוונת הילד לסיפוק צרכי ההורה ע"י יצירת רגשות אשם ("הנה, תראה כמה אמא חולה. אם היית מתנהג יפה זה לא היה קורה"). **הגנת יתר קיצונית**: התנהגות הגנתית המתבטאת בהשתלטות על עולמו של הילד וחדירה קיצונית לחייו.

מהלך המחקר כולל מפגש אחד בשעות אחה"צ על פי נוחות המשפחה, במהלך המפגש ההורים יתבקשו למלא שאלוני דיווח הורי, בנוסף תתקיים תצפית על אינטרקציה הורה ילד, תצפית על תגובות הילד למצבי רגש שונים של הנסיינית ומצבים מעוררי התנהגות פרו-חברתית, בחינת משך זמן התבוננות על תמונות וסרטונים מעוררי רגש (באמצעות עוקב עיניים) ולקיחת דגימות רוק ושיער (3 ס"מ בצמוד לקרקפת באופן שאינו ניכר לעין). מהלך ניסוי כולו נערך באופן משחקי ומנסיונני הילדים מדווחים על הנאה בסימום. צוות המחקר כולו עבר הכשרה מקיפה ומתאימה, במידה וניכרת אי נוחות בקרב הילדים הניסוי מופסק.

מוזמנים לפנות אלינו-

עדי מידן- דוקטורנטית המחקר, 052-4787542, adidanon@gmail.com

עדי תומר- מאסטרנטית בפסיכולוגיה התפתחותית, 054-8059600, adito@bgu.ac.il

ספיר סעד- מאסטרנטית בפסיכולוגיה קלינית, 054-9716334, saadsappir@gmail.com